ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA STAVEBNÍ KATEDRA GEOMATIKY							
Název předmětu:							
Geoinformatika							
Úloha:	Název úlohy:						
U3	Nejkratší cesta grafem						
Akademický rok:	Semestr:	Studijní skupina:	Vypracoval:	Datum:	Klasifikace:		
2024/2025	zimní	102C	Michal Kovář	3. 12. 2024			
			Filip Roučka				
			Magdaléna				
			Soukupová				

1 Zadání

Implementujte Dijkstra algoritmus pro nalezení nejkratší cesty mezi dvěma uzly grafu. Vstupní data budou představována silniční sítí doplněnou vybranými sídly.

Otestujte různé varianty volby ohodnocení hran grafu tak, aby nalezená cesta měla:

- nejkratší Eukleidovskou vzdálenost,
- nejmenší transportní čas (2 varianty).

Ve vybranémm GIS konvertujte podkladová data do grafové reprezentace představované neorientovaným grafem. Pro druhou variantu optimální cesty navrhněte vhodnou metriku, která zohledňuje rozdílnou dobu jízdy na různých typech komunikací dle jejich návrhové rychlosti a klikatosti. Využijte např. poměr délky polylinie $\{p_i\}_{i=1}^n$ a vzdálenosti koncových bodů polylinie

$$f = \frac{l(P)}{\|p_1 - p_n\|_2}.$$

Každou z variant otestujte pro dvě různé cesty. Výsledky umístěte do tabulky, vlastní cesty vizualizujte. Dosažené výsledky porovnejte s vybraným navigačním SW.

2 Bonus

- Rešení úlohy pro grafy se záporným ohodnocením.
- Nalezení nejkratších cest mezi všemi dvojicemi uzlů.
- Nalezení minimální kostry Kruskal.
- Nalezení minimální kostry Primel.
- Využití heuristiky Weighted Union.
- Využití heuristiky Path Compression.

3 Popis problému

Graf je matematická datová struktura popisující vztahy mezi objekty. Skládá se z množiny uzlů (U) a množiny hran (H), které spojují dvojice uzlů. Graf slouží jako topologický model reality, kde je prostorová informace méně důležitá než vzájemné vztahy mezi jednotlivými prvky. Grafy nacházejí široké uplatnění v různých oblastech, jako je analýza dopravních sítí, řešení logistických problémů, optimalizace tras, plánování, navigace, zajištění propustnosti sítí a další [1][2].

3.1 Typy grafů podle orientace hran

Grafy lze rozdělit podle orientace hran na následující typy:

- Neorientované grafy: Hrany nemají směr. Jestliže existuje hrana mezi uzly A a B, vztah mezi těmito uzly je symetrický a nezáleží na jejich pořadí[1].
- Orientované grafy: Každá hrana má definovaný směr, což znamená, že spojuje dvojici uzlů v
 určitém pořadí. Pokud existuje například hrana z uzlu A do uzlu B, nevyplývá z toho existence
 hrany v opačném směru[1].
- **Částečně orientované grafy**: Tyto grafy kombinují vlastnosti orientovaných a neorientovaných grafů. Některé hrany mohou být orientované, zatímco jiné zůstávají neorientované[1].

3.2 Typy grafů podle ohodnocení hran

Grafy se dále rozlišují na základě ohodnocení hran, které vyjadřuje jejich "náročnost" na průchod:

- Neohodnocené grafy: Všechny hrany mají stejné ohodnocení (například jednotkové).
- Ohodnocené grafy: Hrany mají přiřazeny různé ohodnocení, které mohou reprezentovat například vzdálenost, časovou náročnost, energetickou spotřebu nebo jiné charakteristiky.

3.3 Typické problémy řešené na grafech

Grafy poskytují základ pro řešení mnoha úloh, mezi nejčastější patří:

- 1. **Hledání nejkratší cesty**: Cílem je nalézt cestu, která minimalizuje součet ohodnocení hran na této cestě [2].
- 2. **Hledání minimální kostry grafu**: Jedná se o podgraf obsahující všechny uzly původního grafu, který je souvislý, bez kružnic, a jehož součet ohodnocení hran je minimální [2].

4 Popis metod

4.1 Nejkratší cesta grafem

Jedná se o postup, který určí cestu s nejmenší sumou ohodnocení z uzlu A do B. Pro určení nejkratší cesty grafem byla vytvořena třída ShortestPath, která je inicializována grafem reprezentovaným slovníkem. Klíče tohoto slovníku odpovídají uzlům grafu a hodnoty jsou další slovníky, které popisují sousedy každého uzlu a ohodnocení hran mezi nimi. Sousedé jsou uloženi jako klíče, přičemž ohodnocení hran mezi uzly jsou přiřazeny jako hodnoty.

Metody třídy ShortestPath jsou popsány v příloze A. Metody třídy ShortestPath obsahuje následující metody:

• shortest_cost_path

Je metoda, která slouží k určení nejkratší cesty mezi dvěma body. Použije se v případě kdy nevíme zda se v grafu nachází hrana se záporným ohodnocením.

Vstup: graf G, startovní uzel A, koncový uzel B

 $\mathbf{V}\mathbf{\hat{y}stup}$: seznam předchůdců p, celková ohodnocení cesty d[B]

dijkstra

Je metoda, která využívá k určení nejkratší cesty Dijkstrův algoritmus. Použije se v případě kdy víme že v grafu se nenachází hrana se záporným ohodnocením.

Vstup: graf G, startovní uzel A, koncový uzel B

 $\mathbf{V}\mathbf{\acute{y}stup}$: seznam předchůdců p, celková ohodnocení cesty d[B]

bellman_ford

Je metoda, která využívá k určení nejkratší cesty Bellmanův–Fordův algoritmus. Použije se v případě kdy víme že v grafu se nachází hrana se záporným ohodnocením.

 \mathbf{Vstup} : graf G, startovní uzel A, koncový uzel B

 $\mathbf{V}\mathbf{\acute{y}stup}$: seznam předchůdců p, celková ohodnocení cesty d[B]

4.2 Minimální kostra grafu:

Jedná se o postup, který určí minimální kostru pro zadaný graf. Minimální kostra grafu je podgraf, který obsahuje všechny uzly původního grafu a co nejmenší množství hran, tak aby byl stále souvislý a součet vah těchto hran byl minimální. Pro určení minimální kostry grafu byla vytvořena třída MST. Třída MST je inicializována grafem, který je reprezentován slovníkem, kde klíče odpovídají uzlům grafu a hodnoty jsou další slovníky popisující sousedy každého uzlu a váhy hran mezi nimi. Sousedé jsou uloženi jako klíče, přičemž váhy hran mezi uzly jsou přiřazeny jako hodnoty.

Metody třídy MST jsou popsány v příloze B. Metody třídy MST obsahuje následující metody:

• prim

Je metoda, která slouží k určení minimální kostry grafu za pomoci Jarníkova algoritmu.

Vstup : graf G

 $\mathbf{V}\mathbf{\hat{y}stup}$: seznam hran (start, end, weight) T, celková ohodnocení wt

boruvka

Je metoda, která slouží k určení minimální kostry grafu za pomoci Borůvkova algoritmu. Pro zrychlení procesu je použita heuristika Weighted Union a heuristika Path Compresion.

Vstup: graf G

 $\mathbf{V}\mathbf{\acute{y}stup}$: seznam hran (start, end, weight) T, celková ohodnocení wt

• plot_mst

Je metoda, která slouží k vykreslení minimální kostry.

Vstup: seznam hran (start, end, weight) T, souřadnice uzlů C, styl linie line

4.3 Vyhledání cesty v grafu:

Pro vyhledávání a práci s grafy byla vytvořena třída GraphPathFinder, která dědí vlastnosti tříd ShortestPath a MST. Třída GraphPathFinder je inicializována grafem, který je reprezentován slovníkem, kde klíče odpovídají uzlům grafu a hodnoty jsou další slovníky popisující sousedy každého uzlu a váhy hran mezi nimi. Sousedé jsou uloženi jako klíče, přičemž váhy hran mezi uzly jsou přiřazeny jako hodnoty.

Metody třídy GraphPathFinder jsou popsány v příloze C. Metody třídy GraphPathFinder obsahuje následující metody:

• DFS

Je metoda, která slouží k prohledání grafu do hloubky.

 \mathbf{Vstup} : graf G, startovní uzel A $\mathbf{Výstup}$: seznam předchůdců p

• BFS

Je metoda, která slouží k prohledání grafu do šířky.

 \mathbf{Vstup} : graf G, startovní uzel A $\mathbf{Výstup}$: seznam předchůdců p

• all_shortest_paths

Je metoda, která slouží k vyhledání nejkratší cesty mezi všemi uzly.

Vstup: graf G

Výstup: slovník obsahující dvojici bodů a nejkratší cestu mezi nimi paths

• plot_graph

Je metoda, která slouží k vykreslení celého grafu.

 \mathbf{Vstup} : graf G, souřadnice uzlů C, styl linie line, barva bodů uzlů points, velikost uzlů a point size

• plot_path

Je metoda, která slouží k vykreslení cesty.

 \mathbf{Vstup} : souřadnice uzlů C, cesta P a styl linie linie

• plot_node_names

Je metoda, která slouží k vykreslení názvů uzlů.

Vstup: souřadnice a názvy uzlů node names

• rec_red_nodes

Je metoda, která slouží k vykreslení specifických uzlů červeně. $\mathbf{Vstup}:$ seznam uzlů nodes, seznam souřadnic C, velikost bodu size

• rec_path

Je metoda, která slouží ke zpětnému vytvoření cesty mezi dvěma body

 $\mathbf{Vstup}: \ \mathrm{startovn\acute{i}} \ \mathrm{uzel} \ A, \, \mathrm{koncov\acute{y}} \ \mathrm{uzel} \ B, \, \mathrm{seznam} \ \mathrm{p\check{r}edch\mathring{u}dc\mathring{u}} \ p$

Výstup: cesta path

- metody třídy ShortestPath
- metody třídy MST

5 Postup

Úloha byla implementována v programovacím jazyce Python. Hlavní program byl vytvořen ve dvou verzích. První verze, main.py, umožňuje uživateli zadat vstupní data pro výpočet nejkratší cesty mezi dvěma obcemi prostřednictvím příkazové řádky. Druhá verze, main_gui.py, nabízí jednoduché grafické uživatelské rozhraní (GUI), které umožňuje interaktivní výběr obcí z rozbalovacích seznamů (comboboxů), mezi kterými má být nalezena nejkratší cesta.

5.1 Potřebné moduly

Pro tvorbu programu byly využity následující knihovny a moduly:

- tkinter pro vytvoření grafického uživatelského rozhraní v druhé verzi programu.
- matplotlib pro vizualizaci grafu a zobrazení výsledků výpočtu.
- graph_reader vlastní modul pro načítání grafu a souvisejících dat (uzlů a obcí).
- graph_path_finder vlastní modul, který implementuje zadané algoritmy.

5.2 Načtení dat

Nejprve bylo potřeba načíst data o grafu a souřadnicích uzlů. Tato data jsou uložena v textových souborech, které jsou následně zpracovány pomocí funkcí read_graph a read_nodes_names:

```
file = './U3/data/graph_unweighted.txt'
municipalities_file = './U3/data/municipalities_nearest_nodes.txt'
G, C = read_graph(file)
municipalities = read_nodes_names(municipalities_file)
```

Funkce read_graph načte graf a souřadnice uzlů, přičemž data jsou uložena do proměnných G (graf) a C (souřadnice uzlů). Funkce read_nodes_names načte slovník názvů obcí a jejich souřadnic.

5.3 Přiřazení uzlů k obcím

Pro uživatelsky přívětivé vyhledávání cesty bylo nutné přiřadit každé obci odpovídající uzel grafu. Tento krok je realizován pomocí slovníku municipality_to_node, který mapuje název obce na uzel:

```
municipality_to_node = {}
for municipality, (x, y) in municipalities.items():
    for node, coords in C.items():
        if coords == [x, y]:
            municipality_to_node[municipality] = node
```

Tento kód porovnává souřadnice obcí s odpovídajícími souřadnicemi uzlů a přiřazuje obcím jejich příslušné uzly v grafu.

5.4 Získání vstupu od uživatele

V obou verzích programu je uživatel požádán o zadání počátečního a koncového uzlu pro nalezení nejkratší cesty. Ve verzi s příkazovou řádkou je tento vstup získán pomocí funkce input, zatímco ve verzi s grafickým uživatelským rozhraním (GUI) je tento vstup získán prostřednictvím rozbalovacích nabídek, kde uživatel vybere obce z předem definovaného seznamu. Pokud jsou obě hodnoty validní, odpovídající uzly jsou získány z mapy municipality_to_node.

Příklad kódu pro verzi s příkazovou řádkou:

```
# Verze pro příkazovou řádku
start_node_name = input("Enter the starting node name: ")
end_node_name = input("Enter the ending node name: ")
```

Příklad kódu pro verzi s GUI:

```
# Verze pro GUI
start_combobox = ttk.Combobox(root, values=sorted(list(municipality_to_node.keys())))
end_combobox = ttk.Combobox(root, values=sorted(list(municipality_to_node.keys())))
start_combobox.grid(row=0, column=1, padx=10, pady=10)
end_combobox.grid(row=1, column=1, padx=10, pady=10)
```

5.5 Výpočty a algoritmy

Pro analýzu grafu a hledání cest mezi uzly byla v programu využita třída GraphPathFinder, která implementuje různé algoritmy pro prohledávání grafu a hledání cest. Mezi tyto algoritmy patří:

- BFS (Breadth-First Search) a DFS (Depth-First Search): Tyto algoritmy slouží k prohledání grafu. BFS používá prohledávání grafu do šířky, zatímco DFS se používá pro prohledávání grafu do hloubky.
- Dijkstra a Bellman-Ford: Tyto algoritmy jsou určeny k nalezení nejkratší cesty mezi dvěma uzly v grafu, přičemž Dijkstra je efektivní pro grafy s kladnými váhami, zatímco Bellman-Ford zvládá i grafy s negativními váhami.
- Prim a Borůvka: Tyto algoritmy slouží k nalezení minimální kosterního stromu grafu, což je podmnožina hran grafu, která spojuje všechny uzly s minimální váhou.

Pro každý z těchto algoritmů byl napsán kód, který provádí výpočty a zobrazuje výsledky uživateli. Příklad použití algoritmů je následující:

```
# Vytvoření instance pro práci s grafem
SP = GraphPathFinder(G)
# BFS a DFS pro počáteční uzel
bfs_path = SP.BFS(start_node)
dfs_path = SP.DFS(start_node)
# Hledání všech nejkratších cest
all_shortest_paths = SP.all_shortest_paths()
# Hledání nejkratší cesty mezi počátečním a koncovým uzlem (samo vybere vhodný algoritmus)
shortest_path, min_cost = SP.shortest_cost_path(start_node, end_node)
specific_path = SP.rec_path(start_node, end_node, shortest_path)
# Dijkstra's algorithm
dijkstra_path, dijkstra_weight = SP.dijkstra(start_node, end_node)
# Bellman-Ford algorithm
bellman_ford_path, bellman_ford_weight = SP.bellman_ford(start_node, end_node)
# Minimum spanning tree using Prim's algorithm
mst_prim, mst_weight_prim = SP.prim()
# Minimum spanning tree using Borůvka's algorithm
mst_boruvka, mst_weight_boruvka = SP.boruvka()
```

5.6 Vizualizace grafu

Pro vizualizaci grafu a výsledků výpočtů byla využita knihovna matplotlib. Před samotným vykreslením výsledků byly v programu připraveny metody pro vykreslování, které obsahují bloky kódu, jež by se v kódu často opakovaly. Tyto metody jsou součástí třídy GraphPathFinder a umožňují efektivní zobrazení různých aspektů grafu, jako jsou uzly, cesty mezi uzly nebo minimální kostery, a to pomocí metod plot_graph, plot_red_nodes, plot_path, plot_mst a plot_node_names. Výsledky vykreslení jsou zobrazeny ve třech oknech, kde každé okno obsahuje jiný výstup (například graf s nejkratší cestou nebo s minimální kostru podle Primova či Borůvkova algoritmu). Ukázka kódu pro vykreslení grafu a výsledků vypadá následovně:

6 Vstupní data

Vstupní data pocházejí z geodatabáze ArcČR 500 Verze 3.3, konkrétně z vrstev silnice_2015 a obce_body.[3]

6.1 Načtení dat

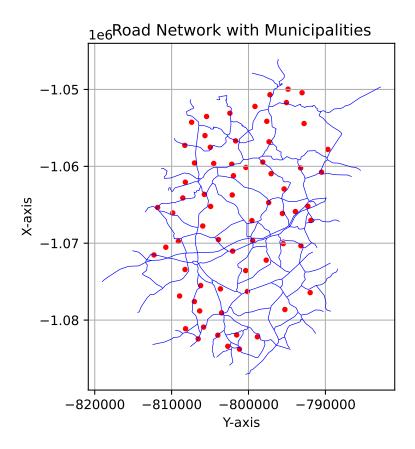
Tyto vrstvy byly importovány do softwaru QGIS, kde byl proveden výběr dat pro území okresu Rokycany a následný export dat do formátu GeoPackage.

- roads.gpkg
- municipalities.gpkg

Tyto soubory byly dále načteny do Python skriptu convert_to_graph.py, kde byla data následně zpracována za použití knihoven GeoPandas a Shapely pro práci s prostorovými daty, a Matplotlib pro vizualizaci.

6.2 Vizualizace dat

Pro ověření zda byla data načtena v pořádku byly silnice a obce vizualizovány pomocí knihovny Matplotlib. Silniční síť byla vykreslena modře a obce červeně. Zde je ukázka silnic a obcí pro okres Rokycany:

Obrázek 1: Silnice a obce v okrese Rokycany sloužící pro tvorbu grafu

6.3 Výpočet dalších atributů silnic

K jednotlivým silnicím byly přidány následující atributy:

- Délka silnice: Délka každé silnice byla spočítána jako součet délek všech segmentů v geometrii silnice. Tento výpočet byl proveden použitím funkce length z knihovny GeoPandas, která vrací celkovou délku geometrie silnice. Tento atribut je uložen v sloupci length.
- Rychlostní limit: Každé silnici byl přiřazen rychlostní limit na základě její třídy (sloupec TRIDA). Tento atribut byl mapován podle předdefinovaných pravidel, kde dálnicím (TRIDA = 1) byl přiřazen rychlostní limit 130 km/h, rychlostním silnicím (TRIDA = 2) 110 km/h, silnicím 3. třídy (TRIDA = 3) 90 km/h, 4. třídě 70 km/h, 5. třídě 50 km/h a neevidovaným silnicím (TRIDA = 6) 30 km/h. Tento způsob přiřazování rychlostí neodpovídá přesně realitě, ale vzhledem k tomu, že data neobsahují informace o návrhové rychlosti, byl tento způsob zvolen jako nejvhodnější. Rychlostní limit je uložen ve sloupci design_speed.
- Zakřivení silnice: Zakřivení silnice bylo vypočteno jako poměr celkové délky silnice, která je uložena ve sloupci length, a přímé vzdálenosti mezi jejím počátečním a koncovým bodem. Tento výpočet slouží k určení, jak moc je silnice klikatá.

Vzorec pro výpočet zakřivení je následující:

$$\mathtt{curvature} = \frac{\mathtt{length}}{\sqrt{(x_n - x_1)^2 + (y_n - y_1)^2}}$$

kde:

- $-(x_1,y_1)$ jsou souřadnice prvního bodu geometrie silnice.
- $-(x_n,y_n)$ jsou souřadnice posledního bodu geometrie silnice.

Hodnota zakřivení poskytuje informaci o klikatost silnice:

- Pokud je zakřivení rovno 1, znamená to, že silnice je přímá (její celková délka odpovídá přímé vzdálenosti mezi počátečním a koncovým bodem).
- Čím vyšší je hodnota zakřivení, tím více je silnice klikatá.

Výpočet zakřivení byl implementován ve funkci calculate_curvature, která iteruje přes všechny geometrie silnic v tabulce a provádí výpočet na základě výše uvedeného vzorce. Tento atribut byl následně uložen do nového sloupce curvature.

Náklady na cestu v závislosti na délce: Tyto náklady byly spočítány jako inverzní hodnota
délky silnice. Předpokládáme, že čím delší je silnice, tím vyšší jsou náklady. Tento výpočet je
realizován ve sloupci length_weight:

$$\mathtt{length_weight} = \frac{1}{\mathtt{length}}$$

Tento parametr slouží k zohlednění nákladů na cestu podle délky silnice, přičemž kratší silnice mají nižší náklady.

Náklady na cestu v závislosti na rychlostním limitu: Tyto náklady byly spočítány jako
inverzní hodnota rychlostního limitu silnice. Předpokládá se, že silnice s vyšším rychlostním limitem
umožňují rychlejší dopravu, čímž snižují náklady na cestu. Tento výpočet je implementován ve
sloupci speed_weight:

$$\mathtt{speed_weight} = \frac{1}{\mathtt{design_speed}}$$

Pro ověření byly některé vypočtené hodnoty kontrolně vypsány. Ukázka dat je uvedena v tabulce:

Tabulka 1: Atributy silnic pro tvorbu grafů

geometry	curvature	length_weight	speed_weight
MULTILINESTRING ((-807558, -1083474),)	1.0126	0.000661	0.014286
MULTILINESTRING ((-806520, -1082398),)	1.0000	0.001283	0.014286
MULTILINESTRING ((-806220, -1081679),)	1.1412	0.000230	0.014286
MULTILINESTRING ((-803307, -1079227),)	1.0000	0.011225	0.014286
MULTILINESTRING ((-802511, -1078346),)	1.0070	0.000426	0.014286

6.4 Zpracování silniční sítě a uzlů

Pro každý MultiLineString byly extrahovány souřadnice počátečních a koncových bodů všech segmentů pomocí funkce extract_nodes_from_multilinestring, čímž byla vytvořena sada uzlů.

6.5 Přiřazení uzlů k obcím

Každé obci byla přiřazena nejbližší silniční uzel na základě minimální Eukleidovské vzdálenosti. Tento výpočet byl realizován funkcí compute_nearest_node, která iteruje přes všechny obce a určuje nejbližší uzel pro jejich souřadnice. Výsledky byly uloženy do textového souboru municipalities_nearest_nodes.txt, který obsahuje název obce a souřadnice jejího nejbližšího uzlu. Jako oddělovač je využívána čárka jelikož některé obce mají víceslovné názvy a využítí mezery jako oddělovače by vedlo k chybám. Ukázka prvních tří řádků souboru:

Skořice, -799379.4678585269, -1081458.7507021464 Kařízek, -791431.2708886713, -1066960.8780070543 Drahoňův Újezd, -797727.8870032951, -1059772.5634250343

6.6 Export do souborů grafů

Silniční síť byla následně převedena do formátu neorientovaného grafu, přičemž byly vytvořeny čtyři varianty reprezentace grafu podle různých kritérií vážení hran:

- Graf s váhami na základě délky (graph_length_weight.txt),
- Graf s váhami na základě zakřivení (graph_curvature_weight.txt),
- Graf s váhami na základě rychlosti (graph_speed_weight.txt),
- Nevážený graf s konstantními náklady (graph_unweighted.txt).

Každý z těchto souborů obsahuje informace o jednotlivých hranách grafu, konkrétně souřadnice počátečního a koncového uzlu, a odpovídající váhu hrany. Ukázka dat z jednoho souboru je uvedena níže:

```
-807558.2415553108 -1083474.283921726 -806520.2105997838 -1082398.5459269881 1 -806520.2105997838 -1082398.5459269881 -806220.5434165187 -1081679.2349191494 1 -806220.5434165187 -1081679.2349191494 -803307.7924209237 -1079227.170260936 1
```

6.7 Načtení dat z textového souboru

Pro načtení těchto dat z textového souboru do hlavního programu slouží graph_reader.py, který umožňuje načíst data do programu z *.txt souborů. Konkrétně obsahuje dvě funkce pro načítání dat z textových soborů a to:

6.7.1 Funkce pro načítání grafu

Funkce read_graph načítá data z textového souboru, který obsahuje informace o hranách grafu ve formátu:

```
x1 y1 x2 y2 w
```

kde (x1,y1) a (x2,y2) jsou souřadnice počátečního a koncového uzlu hrany a w je váha hrany. Tato funkce nejprve načte všechny hrany, poté vytvoří mapu bodů na identifikátory uzlů a nakonec vygeneruje samotný graf ve formě slovníku, kde každé ID uzlu ukazuje na jeho sousedy spolu s váhami hran.

6.7.2 Funkce pro načítání názvů uzlů

Funkce read_nodes_names načítá data z textového souboru, který obsahuje názvy obcí a jejich souřadnice ve formátu:

```
name, x, y
```

Tato funkce vytváří slovník, kde klíčem je název obce a hodnotou je dvojice souřadnic (x, y), které reprezentují polohu dané obce. Tento slovník je následně využíván pro přiřazení každé obci nejbližšího uzlu v grafu.

from graph_reader import read_graph, read_nodes_names # Import graph loading functions

```
# Path to the graph file (with weights or unweighted)
file = './U3/data/graph_unweighted.txt'

# Path to the municipality file
municipalities_file = './U3/data/municipalities_nearest_nodes.txt'

# Load graph and coordinates
G, C = read_graph(file)

# Load municipalities
municipalities = read_nodes_names(municipalities_file)
```

Konkrétně:

- G (graf): Slovník, jehož klíče představují identifikátory uzlů, přičemž každý uzel je reprezentován jako klíč ve formě čísla (ID uzlu). Hodnoty tohoto slovníku jsou další slovníky, které pro každý uzel mapují jeho sousedy (id sousedních uzlů) na váhy hran mezi nimi. Váha hrany může být například délka cesty mezi těmito uzly nebo jiný parametr (např. zakřivení nebo rychlost).
- C (souřadnice): Slovník, který mapuje každé ID uzlu na seznam obsahující souřadnice tohoto uzlu ve formátu [x, y], kde x a y jsou prostorové souřadnice uzlu v daném referenčním systému.

Příklad struktury grafu G a souřadnic C může vypadat takto:

```
# Příklad reprezentace grafu
{
    1: {2: 5.0, 3: 10.0}, # Uzel 1 je spojen s uzlem 2 váhou 5.0 a uzlem 3 váhou 10.0
    2: {1: 5.0, 3: 2.0}, # Uzel 2 je spojen s uzlem 1 váhou 5.0 a uzlem 3 váhou 2.0
    3: {1: 10.0, 2: 2.0} # Uzel 3 je spojen s uzlem 1 váhou 10.0 a uzlem 2 váhou 2.0
}

# Příklad souřadnic (C) pro každý uzel
{
    1: [-799379.4678585269, -1081458.7507021464],# Uzel 1 a jeho souřadnice
    2: [-791431.2708886713, -1066960.8780070543],# Uzel 2 a jeho souřadnice
    3: [-797727.8870032951, -1059772.5634250343] # Uzel 3 a jeho souřadnice
}
```

Kromě toho je v programu načítán soubor municipalities_nearest_nodes.txt, který obsahuje názvy obcí a souřadnice jejich nejbližších uzlů. Tento soubor je načítán funkcí read_nodes_names. Výsledkem je slovník, který mapuje názvy obcí na identifikátory uzlů grafu, na kterých se dané obce nacházejí. Struktura tohoto slovníku vypadá takto:

```
# Příklad slovníku názvů obcí a jejich nejbližších uzlů
{
   'Skořice': 1, # Obec 'Skořice' je přiřazena k uzlu 1
   'Kařízek': 2, # Obec 'Kařízek' je přiřazena k uzlu 2
   'Drahoňův Újezd': 3 # Obec 'Drahoňův Újezd' je přiřazena k uzlu 3
}
```

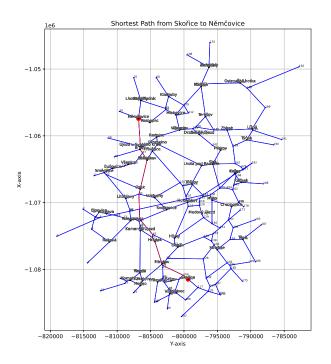
7 Výstupní data

7.1 Číselné výsledky

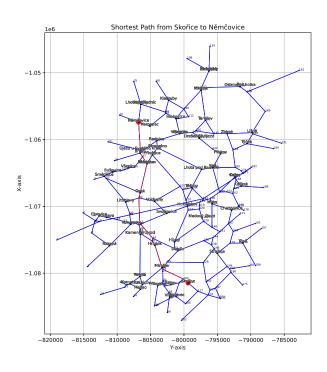
Číselné výsledky byly formátovaně vypsány do konzole. Vzhledem k jejich rozsahu nebyly zahrnuty přímo do technické zprávy a však při každém spuštění programu si je lze snadno nechat vypsat do konzole.

7.2 Grafické výsledky

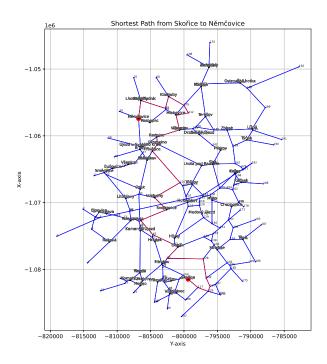
Grafické výsledky zahrnují vizualizace nejkratších cest v grafu a minimální kostry. Následující obrázky zobrazují jednotlivé výsledky:

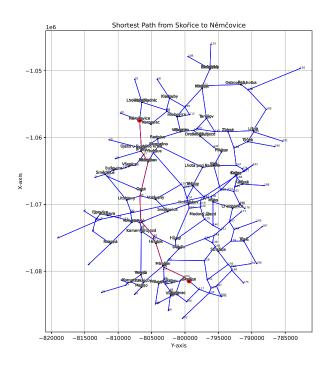
Obrázek 2: Nejkratší cesta v neohodnoceném grafu

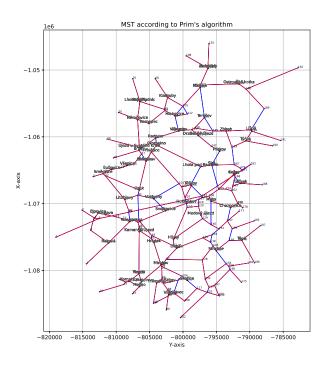
Obrázek 3: Nejkratší cesta v ohodnoceném grafu podle klikatosti

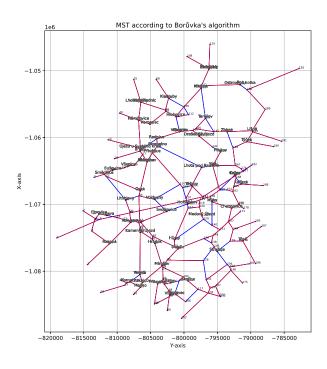
Obrázek 4: Nejkratší cesta v ohodnoceném grafu podle délky

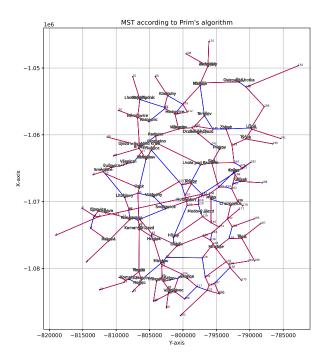
Obrázek 5: Nejkratší cesta v ohodnoceném grafu podle návrhové rychlosti

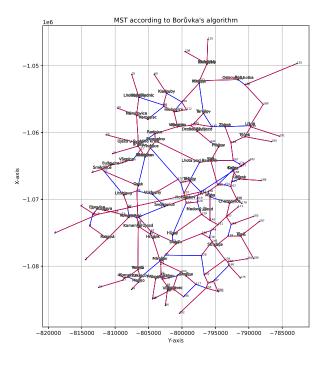
Obrázek 6: Minimální kostra neohodnoceného grafu podle Primova algoritmu

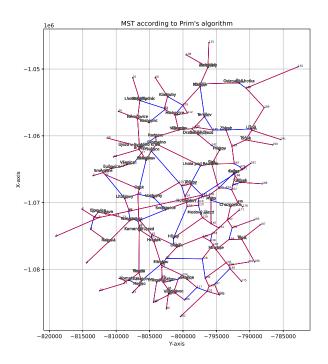
Obrázek 7: Minimální kostra neohodnoceného grafu podle Borůvkova algoritmu

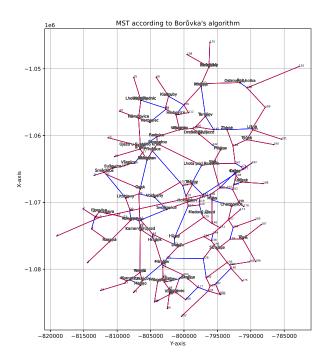
Obrázek 8: Minimální kostra v ohodnoceném grafu podle klikatosti podle Primova algoritmu

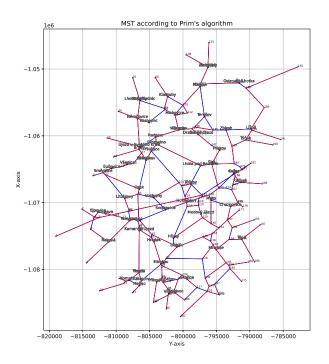
Obrázek 9: Minimální kostra v ohodnoceném grafu podle klikatosti podle Borůvkova algoritmu

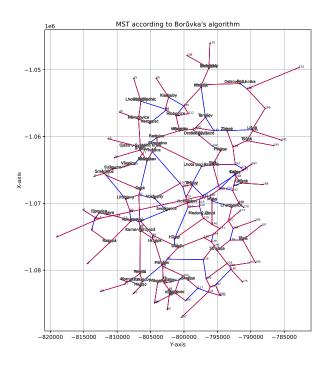
Obrázek 10: Minimální kostra v ohodnoceném grafu podle délky podle Primova algoritmu

Obrázek 11: Minimální kostra v ohodnoceném grafu podle délky podle Borůvkova algoritmu

Obrázek 12: Minimální kostra v ohodnoceném grafu podle návrhové rychlosti podle Primova algoritmu

Obrázek 13: Minimální kostra v ohodnoceném grafu podle návrhové rychlosti podle Borůvkova algoritmu

8 Závěr

V rámci této úlohy byly implementovány algoritmy pro řešení úloh spojených s grafy, konkrétně pro nalezení nejkratších cest a minimálních koster. Nejprve byla na základě geografických dat pro území okresu Rokycany vytvořena grafová reprezentace, která byla následně použita k testování různých variant algoritmů. Bylo provedeno prohledávání grafu do hloubky (DFS) a prohledávání grafu do šířky (BFS). Dále byla nalezena nejkratší cesta mezi uživatelem zvolenými obcemi pomocí Dijkstrova algoritmu, který je určen pro nalezení nejkratší cesty mezi dvěma uzly v grafu s kladně ohodnocenými hranami. Pro grafy obsahující záporné ohodnocení hran byl aplikován Bellman-Fordův algoritmus. Dalším krokem bylo vyhledání nejkratších cest mezi všemi dvojicemi uzlů v grafu. Pro nalezení minimálních koster grafu byly implementovány dva různé algoritmy: Primův a Borůvkův algoritmus. K optimalizaci běhu některých algoritmů byly použity heuristiky, jako jsou Weighted Union a Path Compression. Ve všech případech byly výsledky vypisovány do konzole a byly vytvořeny vizualizace, které zprostředkovaly přehled o nalezených cestách a minimálních kostrách (viz výsledky).

8.1 Další Možné Neřešené Problémy a Náměty na Vylepšení

- Tvorba grafu: Při tvorbě grafové reprezentace jsou obce reprezentovány bodovou vrstvou, která je přiřazena k nejbližším uzlům. Tento přístup však může vést k chybnému přiřazení, pokud se obec nachází v oblasti, kde není žádný uzel v bezprostřední blízkosti. V takovém případě může být obec přiřazena k uzlu, který leží na silnici, která jí vůbec neprochází. Možných řešení tohoto problému je několik. Jednou z variant by bylo využití polygonové vrstvy obcí pro generování grafu. Tento přístup by ale mohl vést k situaci, kdy by jedna obec byla reprezentována více uzly. Aktuální přístup přiřazuje každé obci právě jeden uzel, přičemž zůstávají volné uzly, které nepatří žádné obci a reprezentují "křižovatky mimo obce". Dalším problémem je přítomnost krátkých silničních úseků, které jsou v grafech zohledněny jako hrany, přestože neodpovídají významným dopravním trasám. Řešením by mohlo být sloučení těchto krátkých úseků silnic dohromady s většími úseky silnic.
- Rekonstrukce cesty: Na základě uživatelova zadání vracet rovnou uzly, které tvoří nejkratší cestu a ne pouze seznam předchůdců.
- Vykreslení grafu: Vytvořit robustnější metody, které dokážou rychleji vykreslit graf. Bylo by také
 výhodné vytvořit třídu, která by se specializovala pouze na vykreslování grafů, čímž by ulehčila
 práci uživateli s vizualizacemi grafů.
- Uzly spojené dvěma hranami: Vytvořit metodu, která dokáže efektivně vykreslit situaci, kdy
 jsou dva uzly spojeny více než jednou hranou. Tato funkce by mohla být užitečná v případě, že by
 hrany reprezentovaly pouze přímou spojnici mezi dvěma body.
- Spojení všech uzlů nejkratší cestou: Pro zrychlení výpočtů by bylo efektivnější přejít na Floydův-Warshallův algoritmus, který vyhledává všechny nejkratší cesty v jednom průchodu. Aktuálně je problém řešen pomocí dvou vnořených cyklů for, které hledají nejkratší cestu pro každou kombinaci uzlů. Zároveň se momentálně u každé dvojice kontroluje, zda neexistují hrany se záporným ohodnocením, což by stačilo provést pouze jednou.

Odkazy

- [1] Tomáš Bayer. Nejkratší cesty grafem. URL: https://github.com/k155cvut/ygei/blob/main/prednasky/geoinf8.pdf (cit. 25.11.2024).
- [2] Tomáš Bayer. Nejkratší cesty grafem. URL: https://github.com/k155cvut/ygei/blob/main/prednasky/geoinf9.pdf (cit. 25.11.2024).
- [3] ArcData. ArcCR 500-3.3 Popis dat. URL: https://download.arcdata.cz/data/ArcCR_500-3.3-Popis-dat.pdf (cit. 27.11.2024).

A Metody třídy ShortestPath

$Metoda \ shortest_cost_path$

```
1: Vstup: graf G, startovní uzel A, koncový uzel B
2: Výstup: seznam předchůdců p, celková ohodnocení cesty d[B]
3: if A = B then
4: return p, d
5: end if
6: if Pokud graf má zápornou hranu then
7: použij metodu bellman_ford(G,A,B)
8: else
9: použij metodu dijkstra(G,A,B)
10: end if
11: return p, d
```

Metoda dijkstra

```
1: Vstup: graf G, startovní uzel A, koncový uzel B
 2: Výstup: seznam předchůdců p, celkové ohodnocení cesty d[B]
 3: if A = B then
     return p, d[B]
 5: end if
 6: Inicializace:
      p \leftarrow \text{prázdný seznam předchůdců}
      d \leftarrow seznam vzdáleností, každý prvek nastaven na \infty
      PQ \leftarrow \text{prioritn\'i fronta}
10: do PQ přidán uzel A s ohodnocením 0
11: d[A] \leftarrow 0
12: while PQ není prázdná do
      Získání uzlu u \leftarrow uzel s nejmenším ohodnocením z PQ
13:
      Odstranění u \ z \ PQ
14:
      if d[u] < ohodnocení uzlu u then
15:
         pokračuj
16:
17:
      end if
18:
      if u = B then
         ukonči cyklus
19:
20:
      end if
      for každého souseda v uzlu u do
21:
         w_{uv} \leftarrow ohodnocení hrany mezi u a v
22:
         if d[u] + w_{uv} < d[v] then
23:
           d[v] \leftarrow d[u] + w_{uv}p[v] \leftarrow u
24:
25:
           do PQ přidán v s ohodnocením d[v]
26:
         end if
27:
      end for
28:
29: end while
30: return p, d[B]
```

Metoda bellman_ford

```
1: Vstup: graf G, startovní uzel A, koncový uzel B
 2: Výstup: seznam předchůdců p, vzdálenost k cílovému uzlu d[B]
 3: if A = B then
      return [-1], 0
 5: end if
 6: n \leftarrow \text{počet uzlů v grafu}
7: d \leftarrow [\infty] \times (n+1)

8: p \leftarrow [-1] \times (n+1)

9: d[A] \leftarrow 0
10: for i = 1 to n - 1 do
      {\bf for}každý uzeluv grafuG {\bf do}
11:
         for každý soused v a ohodnocení hrany mezi u a v do
12:
13:
            if d[u] \neq \infty a d[u] + ohodnocení < d[v] then
              d[v] \leftarrow d[u] + \text{ohodnocen} \text{í}
14:
              p[v] \leftarrow u
15:
            end if
16:
         end for
17:
      end for
18:
19: end for
20: Kontrola negativních cyklů:
21: for každý uzeľuv grafu Gdo
      for každý soused v a ohodnocení hrany mezi u a v do
22:
         if d[u] \neq \infty a d[u] + ohodnocení < d[v] then
23:
            raise ValueError("Negative cycle detected in the graph")
24:
25:
      end for
26:
27: end for
28: return p, d[B]
```

B Metody třídy MST

Metoda prim

```
1: Vstup: graf G
 2: \mathbf{V\acute{ystup:}} seznam hran (start, end, weight) T, celkové ohodnocení wt
 3: n \leftarrow \text{počet uzlů v grafu} G
 4: v \leftarrow [0] \times (n+1)
 5: pq \leftarrow  prioritní fronta
 6: \hat{wt} \leftarrow 0
 7: T \leftarrow [
 8: Inicializace:
 9: start node \leftarrow libovolný uzel z G
10: for každého souseda neighbor a ohodnocení weight uzlu start node do
      Přidej hranu (weight, start node, neighbor) do pq
11:
12: end for
13: v[start node] \leftarrow 1
14: while pq near prázdná do

15: (weight, from\_node, to\_node) \leftarrow pq.get()

16: if v[to\_node] = 0 then
          v[to\_node] \leftarrow 1
17:
          Přidej hranu (from node, to node, weight) do T
18:
          wt \leftarrow wt + weight
19:
          {\bf for}každého sousedaneighbora ohodnocení edge\_weightuzlu to\_node~{\bf do}
20:
            if v[neighbor] = 0 then
21:
22:
               Přidej hranu (edge weight, to node, neighbor) do pq
             end if
23:
         end for
24:
25:
       end if
26: end while
27: return T, wt
```

Metoda boruvka

```
1: Vstup: graf G
    \mathbf{V}ýstup: seznam hran (start, end, weight) T, celková ohodnocení wt
 3: V, E ←
              - seznam vrcholů a hran z grafu G
 4: T ← []
 5: wt \leftarrow 0
 6: n \leftarrow |V|
 7: P \leftarrow [-1] \times (n+1)
 8: r \leftarrow [0] \times (n+1)
 9: Inicializace:
10: for každý vrchol v \in V do
       P[v] \stackrel{\cdot}{\leftarrow} v
11:
12: end for
13: ES \leftarrow \text{hrany } E \text{ setříděné podle ohodnocení (vzestupně)}
14: for každou hranu (u, v, w) \in ES do
        if find(u, P) \neq find(v, P) then
15:
           \begin{array}{l} (P,r) \leftarrow \mathbf{weighted\_union}(u,v,P,r) \\ \text{P\'idej } (u,v,w) \text{ do } T \\ wt \leftarrow wt+w \end{array}
16:
17:
18.
        end if
20: end for
21: return T, wt
```

Metoda plot_mst

```
1: Vstup: seznam hran (start, end, weight) T, souřadnice uzlů C, styl linie line
2: x\_edges \leftarrow [\ ]
3: y\_edges \leftarrow [\ ]
4: for (start, end, weight) v T do
5: x\_edges.extend([C[start][0], C[end][0], None])
6: y\_edges.extend([C[start][1], C[end][1], None])
7: end for
8: Vykreslení hran:
9: plt.plot(x\_edges, y\_edges, line, lw = 1)
10: Přidání mřížky a nastavení os:
11: plt.grid(True)
12: plt.axis(equal)
```

$Metoda\ {\tt _find}$

```
1: Vstup: uzelu, pole rodičů {\cal P}
 2. Výstup: kořen množiny obsahující u
 3: v \leftarrow u
 4: Najdi kořen:
 5: while P[u] \neq u do
     u \leftarrow P[u]
 7: end while
 8: root \leftarrow u
9: Kompresní fáze:
10: while v \neq root do
11: up \leftarrow P[v]
       P[v] \leftarrow root
12:
      v \leftarrow up
13:
14: end while
15: return root
```

$Metoda\ _weighted_union$

```
1: Vstup: uzly u, v, pole rodičů P, pole hodností r 2: Výstup: aktualizovaná pole rodičů P a hodností r
 3: root_u \leftarrow \mathbf{find}(u, P)

4: root_v \leftarrow \mathbf{find}(v, P)

5: if root_u \neq root_v then

6: if r[root_u] > r[root_v] then
               P[root_v] \leftarrow root_u
 7:
           else if r[root_v] > r[root_u] then
 8:
 9:
               P[root_u] \leftarrow root_v
           else
10:
               P[root_u] \leftarrow root_v
11:
12:
              r[root_v] \leftarrow r[root_v] + 1
          end if
13:
14: end if
15: return P, r
```

C Metody třídy GraphPathFinder

```
Metoda DFS
  1: Vstup: graf G, startovní uzel A 2: Výstup: seznam předchůdců p
 3: n \leftarrow \text{počet vrcholů v } G

4: p \leftarrow [-1] \times (n+1)

5: S \leftarrow [0] \times (n+1)
 6: St \leftarrow [\ ]
 7: St.append(A)
8: while St není prázdný do
          A \leftarrow St.pop()
           S[A] \leftarrow 1
10:
          for v v reverse(G[A]) do
11:
               if S[v] = 0 then
12:
                   p[v] \leftarrow A
13:
               St.append(v) end if
14:
15:
16: end for 17: S[A] \leftarrow 2 18: end while
19: \mathbf{return} \ p
```

Metoda BFS

```
1: Vstup: graf G, startovní uzel A
 2: \mathbf{V}\mathbf{\acute{y}stup}: seznam předchůdců p
 3: n \leftarrow \text{počet vrcholů v } G
 4: p \leftarrow [-1] \times (n+1)
 5: S \leftarrow [0] \times (n+1)
 6: Q \leftarrow [\ ]
 7: \check{S}[A] \leftarrow 1
 8: Q.append(A)
 9: while Q není prázdná do
          \begin{array}{c} start \leftarrow Q.\text{pop}(0) \\ \textbf{for } v \text{ } VG[A] \textbf{ do} \\ \textbf{ if } S[v] = 0 \textbf{ then} \end{array}
10:
11:
12:
                  S[v] \leftarrow 1 \\ p[v] \leftarrow A
13:
14:
15:
                  Q.append(v)
16:
              end if
          end for
17:
          S[A] \leftarrow 2
18:
19: end while
20: \mathbf{return} \ p
```

Metoda all_shortest_paths

```
1: Vstup: graf G
 2: Výstup: slovník obsahující dvojici bodů a nejkratší cestu mezi nimi paths
 3: paths \leftarrow \{ \}
 4: keys \leftarrow seznam všech uzlů v G
 5: for i \leftarrow 0 to len(keys) - 1 do
       for j \leftarrow i + 1 to len(keys) - 1 do
          (P, d_{\min}) \leftarrow \text{shortest\_cost\_path}(keys[i], keys[j])
 7:
          path \leftarrow \text{rec} \quad \text{path}(keys[i], \overline{keys}[j], P)
 8:
          paths[(keys[i], keys[j])] \leftarrow (path, d_{min})
 9:
       end for
10:
11: end for
12: return paths
```

Metoda plot_graph

```
1: Vstup: graf G, souřadnice uzlů C, styl linie line, barva bodů uzlů points, velikost uzlů a point_size
 2: for node, (x, y) in C do
       Vykresli bod na souřadnicích (x,y) s barvou points a velikostí point_size
       Přidej popisek uzlu node na pozici (x + 5, y) s velikostí písma 5
 5: end for
 6: for node, neighbors in G do
       x_{\text{start}}, y_{\text{start}} \leftarrow C[\text{node}]
       for neighbor in neighbors do
 8:
          x_{\text{end}}, y_{\text{end}} \leftarrow C[\text{neighbor}] \{ \text{Souřadnice sousedního uzlu} \}
 9:
10:
          Vykresli čáru mezi (x_{\text{start}}, y_{\text{start}}) a (x_{\text{end}}, y_{\text{end}}) se stylem line a tloušťkou 1
11:
       end for
12: end for
13: Nastav popisky os: X-osa a Y-osa
14: Aktivuj mřížku
```

$\overline{\mathrm{Me}}\mathrm{toda}$ plot_path

```
1: Vstup: souřadnice uzlů C, cesta P a styl linie linie
2: x_{\rm coords} \leftarrow [\ ]
3: y_{\rm coords} \leftarrow [\ ]
4: for node in path do
5: (x,y) \leftarrow C[{\rm node}]
6: Přidej x do x_{\rm coords}
7: Přidej y do y_{\rm coords}
8: end for
9: Vykresli čáru mezi souřadnicemi v x_{\rm coords} a y_{\rm coords} se stylem line a tloušťkou 1
```

Metoda plot_node_names

```
1: Vstup: souřadnice a názvy uzlů node\_names

2: for každý uzel node a jeho souřadnice (x,y) v node\_names do

3: Vykresli černý bod na souřadnicích (x,y) s velikostí bodu markersize

4: for každý posun (dx,dy) v \{(-10, 100), (10, 100), (0, 90), (0, 110), (-10, 90), (10, 110), (-10, 110), (10, 90)\} do

5: Vykresli bílý text na souřadnicích (x+dx,y+dy) s velikostí písma fontsize a barvou bílé

6: end for

7: Vykresli černý text na souřadnicích (x,y+100) s velikostí písma fontsize a barvou černé

8: end for
```

Metoda plot_red_nodes

```
1: Vstup: seznam uzlů nodes, seznam souřadnic C, velikost bodu size
2: for každý uzel node v nodes do
3: if node \in C then
4: Získat souřadnice (x,y) z C[node]
5: Vykreslit červený bod na souřadnicích (x,y) s velikostí size
6: end if
7: end for
```

Metoda rec_path

```
1: Vstup: startovní uzel A, koncový uzel B, seznam předchůdců p
2: Výstup: cesta path
3: path \leftarrow [\ ]
4: while B \neq A and B \neq -1 do
5: path.append(B)
6: B \leftarrow p[B]
7: end while
8: path.append(B)
9: if B \neq start then
10: print("Incorrect path")
11: end if
12: return path
```